

2. Недостатнє фінансування та ресурси: за оцінками експертів, бюджет правоохоронних органів у багатьох країнах, включно з Україною, покриває лише 60–70 % потреб у модернізації техніки та підготовці кадрів;

3. Транснаціональний характер злочинності: глобалізація злочинних мереж ускладнює боротьбу з ними на національному рівні без міжнародної координації;

4. Технологічна відсталість: брак сучасного обладнання та програмного забезпечення знижує ефективність боротьби з кіберзлочинністю та тероризмом;

5. Довіра суспільства: низький рівень довіри до правоохоронних органів, спричинений корупцією чи неефективністю, послаблює їхню здатність мобілізувати громаду для спільного захисту безпеки. Згідно з опитуванням Центру Разумкова, проведеним у 2023 р., лише 38 % українців довіряють поліції, що є нижчим показником порівняно з країнами ЄС.

Для підвищення ефективності правоохоронних органів у забезпеченні національної безпеки пропонується низка управлінських і технологічних рішень:

1. Модернізація технічної бази: впровадження дронів, систем відеоспостереження та аналітичного програмного забезпечення для моніторингу загроз у реальному часі;

2. Підготовка кадрів: розширення програм професійного навчання з акцентом на кібербезпеку, антитерористичні операції та міжнародне співробітництво;

3. Міжнародна співпраця: активізація участі в операціях Інтерполу, Європолу та програмах НАТО для обміну досвідом і розвідданими. Наприклад, Україна з 2016 р. бере участь у програмі NATO Building Integrity, що сприяє реформуванню правоохоронного сектора;

4. Прозорість і підзвітність: впровадження механізмів громадського контролю та антикорупційних заходів для підвищення довіри до правоохоронців;

5. Інтеграція з іншими структурами: посилення координації між поліцією, СБУ, Збройними Силами України та місцевими органами влади для комплексного реагування на загрози.

Правоохоронні органи відіграють незамінну роль у забезпеченні національної безпеки, виступаючи першим рубежем захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз. Їхня діяльність охоплює широкий спектр завдань – від боротьби з організованою злочинністю та тероризмом до забезпечення кібербезпеки та громадського порядку в кризових ситуаціях. Проте сучасні виклики, такі як гібридні загрози, транснаціональна злочинність і технологічна відсталість, вимагають від правоохоронних структур адаптації та реформування. Ефективність їхньої роботи залежить від рівня фінансування, професійної підготовки, технологічного забезпечення та співпраці з міжнародними партнерами. У довгостроковій перспективі вдосконалення діяльності правоохоронних органів сприятиме не лише підвищенню безпеки держави, а й зміцненню соціальної згуртованості та довіри громадян до влади. Подальші дослідження мають зосередитися на оцінці впливу реформ правоохоронного сектора на національну безпеку та розробці моделей прогнозування гібридних загроз.

Андрій КАЛАШНИК

аспірант кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Забезпечення національної безпеки є однією з головних функцій держави, яка гарантує стабільність свого існування, суверенітет та територіальну цілісність. У сучасних умовах геополітичної нестабільності, зростання гібридних загроз і внутрішніх викликів ефективний моніторинг загроз стає критично важливим елементом національної безпеки. Такий моніторинг дозволяє своєчасно виявляти, оцінювати та нейтралізувати ризики, що можуть впливати на безпеку держави, суспільства та її громадян.

Актуальність проблеми посилюється недостатньою ефективністю чинних адміністративно-правових механізмів, які не забезпечують належної координації та взаємодії між органами влади, а також не враховують сучасних викликів, пов'язаних зі швидкою

динамікою змін у сфері безпеки. Відсутність чітких алгоритмів і стандартів моніторингу загроз у законодавчому полі України призводить до формалізації підходів, що ставить під загрозу своєчасне реагування на нові виклики. Тому дослідження адміністративно-правового забезпечення моніторингу загроз є вкрай важливим як для усунення існуючих прогалин, так і для впровадження інноваційних підходів, які враховують кращий міжнародний досвід.

Оцінка стану національної безпеки України з моменту її незалежності довгий час залишалася не впорядкованою, а ключовий механізм цієї системи – апарат моніторингу – не був сформований. У Концепції національної безпеки України 1997 р. взагалі не було передбачено інструментів для оцінювання загроз, здійснення моніторингу виконання такої концепції, розробки плану її реалізації.

Значним проривом у вирішенні такої проблеми стало підписання Указу Президента України № 390/2012 від 08 червня 2012 р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України», в якому державним органам було доручено створити систему моніторингу. Це передбачало запровадження показників стану національної безпеки, організацію збору, обробки та аналізу даних щодо змін ситуації у різних сферах відповідно до визначених критеріїв [1]. На тому етапі це були лише шляхи до розробки механізму моніторингу, який поки не висвітлював конкретні результати, але саме тоді було покладено початок для формування розуміння того, що процес моніторингу є важливим для боротьби як із внутрішніми, так і зовнішніми загрозами.

Для того щоб процес моніторингу мав дієвість, варто виокремити його структуру, наприклад, вся система моніторингу повинна мати такі складові, як елементи дослідження, система суб'єктів та об'єктів. Так, об'єктами моніторингу будуть певні обставини, фактори, які негативно впливають на національну безпеку, а суб'єктами – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, що наділені державновладними повноваженнями в питаннях забезпечення національної безпеки.

А. Качинський у своєму дослідженні зауважив, що система моніторингу має спиратись та існувати на конкретних принципах, як-от:

- достовірність;
- системність;
- своєчасність;
- комплексність [2].

В Україні на заходах моніторингу потенційних загроз національній безпеці акцентується увага у значній кількості нормативно-правових документів, серед яких: Закон України «Про національну безпеку України», який визначає основні засади державної політики в сфері безпеки та оборони, включаючи прогнозування, аналіз та виявлення потенційних загроз; Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо здійснення моніторингу потенційних загроз національній безпеці України у сфері економіки», яким значно розширено перелік суб'єктів адміністративно-правового реагування щодо виявлення загроз національній безпеці та їх повноваження саме щодо здійснення моніторингу наявних або потенційних загроз національній безпеці України з метою їх виявлення та вжиття заходів для нейтралізації їхнього впливу на діяльність банку, Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» [3], який регулює моніторинг зовнішніх та внутрішніх загроз саме у секторі воєнної безпеки України, та ін.

Адміністративно-правове забезпечення моніторингу загроз національній безпеці України є ключовим елементом ефективної державної політики у сфері безпеки. Сучасна система моніторингу потребує вдосконалення через запровадження чітких нормативних стандартів, підвищення координації між органами державної влади та адаптації кращих міжнародних практик. Визначальними аспектами вдосконалення є забезпечення прозорості процедур, використання сучасних інформаційно-аналітичних технологій та формування системи оперативного реагування на динамічні виклики і загрози.

Необхідним є формування комплексного підходу до моніторингу загроз, який поєднуватиме правові, організаційні та технологічні засади. Підвищенню ефективності моніторингу загроз національній безпеці країни, посиленню безпекового потенціалу держави та збереженню її суверенітету і стабільності в умовах сучасних глобальних викликів сприятиме:

- ухвалення спеціального закону про моніторинг загроз національній безпеці, який би визначав єдині стандарти збору, аналізу та реагування на такі загрози;
- доповнення Закону України «Про національну безпеку України» положеннями про обов'язкову інтеграцію сучасних інформаційних технологій у процес моніторингу загроз

національній безпеці;

- впровадження на рівні підзаконних актів чітких процедур обміну інформацією між суб'єктами забезпечення національної безпеки для підвищення ефективності міжвідомчої координації та взаємодії;

- розширення функціональних можливостей органів, відповідальних за моніторинг загроз національній безпеці, шляхом надання їм додаткових повноважень у сфері прогнозування та оцінки ризиків;

- впровадження навчальних програм для співробітників відповідних органів, спрямованих на підвищення їхньої компетенції в управлінні загрозами;

- забезпечення регулярного аудиту системи моніторингу загроз національній безпеці для виявлення прогалин та їх оперативного усунення;

- створення єдиної цифрової платформи для обміну даними між державними органами, що дозволить зменшити дублювання інформації та прискорити процеси реагування на виклики та загрози національній безпеці країни.

1. Романов І. В. Державне управління сектором безпеки і оборони: теорія, практика, стратегія: монографія. К. : ННДЦ ОТ і ВБ України, 2007. 218 с.

2. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень. К. : НІСД, 2013. 104 с.

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 р. «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

Ярослав КІНАШ

аспірант кафедри теорії держави і права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ВЗАЄМОДІЯ ПРОКУРАТУРИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ще декілька років тому питання безпеки у переважній більшості розвинутих країн світу відійшло на другий план, а в основному фокусі уваги опинилися більш актуальні проблеми сьогодення. Видатний філософ та історик нашого часу Ю. Харрі зазначив: «більша частина людства стала сприймати війну як щось просто неможливе. Уперше в історії уряди, корпорації і приватні особи, зазираючи у своє найближче майбутнє, не вважають війну ймовірною подією» [1, с. 18]. Проте через сім років після написання вказаних слів сучасний світ зіштовхнувся з безпрецедентними викликами у сфері безпеки. Нові реалії міжнародних відносин у безпековій сфері вимагають більш тісної взаємодії між правоохоронними органами. Одну з ключових ролей у підтримці дієвого механізму у забезпеченні верховенства права та ефективної координації між правоохоронними структурами, в контексті міжнародної та національної безпеки, відіграють органи прокуратури.

Конституцією України визначено: «забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [2]. У свою чергу, взаємодія прокуратури та правоохоронних органів базується на чітких законодавчих нормах, які визначають повноваження та механізми співпраці. Важливу роль відіграють міжнародно-правові документи, такі як Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, угоди з Інтерполом та Європолем.

Серед правоохоронних органів забезпечення національної безпеки в Україні здійснюється, зокрема, спільними зусиллями Національної поліції України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Державної прикордонної служби України та Національного антикорупційного бюро України, при цьому органи прокуратури в міру своїх повноважень здійснюють координацію усіх правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. Так, керівництво органів прокуратури відповідно до розподілу обов'язків координує діяльність правоохоронних органів відповідного рівня, у тому числі міжрегіональних, повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць, у сфері протидії злочинності. Завданнями такої координації є: